

Informacije
TURISTIČNA ZVEZA
 Turistični informacijski center Nova Gorica
 Bevkov trg 4, 5000 Nova Gorica
 Tel.: 05 330 46 00, fax: 05 330 46 06
 e-mail: tzticng@siol.net
 www.novagorica-turizem.com

Izdajo zloženke sta omogočila
Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
 ter Mestna občina Nova Gorica

Izdalo: Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina. Idejna zasnova in koordinacija:
 Dejana Baša • Tekst: mag. Inga Miklavčič-Brezigar • Fotografije so last: Marije Černe iz Bilj, Marije
 Černe iz Prvačine, Suzane Černe, Savice Krušič, Mete Kogoj, Franke Podberšič, Stanislava Šemoleta,
 Tine Valič • Oblikovanje in tisk: Grafika Soča, 2008

Življenje žena in deklet, razpetih med domačo vasjo in bogatim mestom, kjer so živele in delale za svojo in tujo družino, ni bilo lahko. V domače kraje so se redko vračale na obisk, za stalno potem, ko si je njihova družina z njihovim zaslužkom gospodarsko opomogla in ko so zaradi družbenih sprememb po drugi svetovni vojni izgubile možnost zaposlitve v Egiptu. Nekatere so po trdem delu v skrbi za druge našle svoj mir na aleksandrijskem in kairskem pokopališču. Da ne bodo pozabljene, zagotavlja dokumentarno gradivo in literarni opus, kar *aleksandrinke* trdno uvršča v kulturno dediščino slovenskega naroda. Spomine nanje zbirajo in hranijo Goriški muzej v Novi Gorici, Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink v Prvačini ter Slovenski etnografski muzej v Ljubljani.

Na dekleta in žene – *aleksandrinke* pa opozarja tudi spominška plošča, delo kiparja Janeza Lenassija, postavljena prav v zavetišču Šolskih sester v Aleksandriji, kjer je bilo prvo pribežališče slovenskih žena in deklet v tujem svetu. Pobudo zanjo je dal upokojeni diplomat Ivan Martelanc, izvedbo pa so omogočili Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink, Mestna občina Nova Gorica in Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ob odkritju plošče, 7. 11. 2007, je bilo Šolskim sestram sv. Frančiška Kristusa Kralja tržaške

provincie predano državno priznanje Republike Slovenije, ki jim ga je podelil predsednik dr. Janez Drnovšek. Podelitve so se udeležile sestra Martina Arhar in sestra Kristina Bajc, ki še delujeta v Egiptu, iz Trsta pa sta prišli sestra Gabrijela Koncilja, voditeljica novink, in sestra provincialka, Suzana Masten, ki je iz rok slovenskega veleposlanika Boruta Mahničarja v imenu vseh sester prevzela priznanje.

Ganljivi prireditvi v domu Šolskih sester – azilu sv. Frančiška je prisostvovala številna skupina potomk in potomcev *aleksandrink* iz domovine. Po slavnostnih besedah slovenskega veleposlanika v Egiptu, župana Mestne občine Nova Gorica Mirka Brulca in predsednice Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Dejana Baša, je zazvenela ljudska pesem o lepi Vidi. Pozdrav Dorice Makuc je prebrala sestra Gabrijela, nato pa sta nas pretresljiva pesem o otroku, ki piše materi v Egipt, in pismo matere o bolečini razpetosti med domačo vasjo in tujo deželo, popeljali v čase, ki so danes le še vedno živ spomin.

V spomin
aleksandrinkam

Spominska plošča iz kraškega marmorja predstavlja pot slovenskih žena in deklet čez morje v Egipt. Kipar Janez Lenassi, 2007.

„Vi ne veste koliko solza je bilo tukaj ob nedeljah popoldne; videle smo vse trpljenje mladih mater, ki so za rešitev doma, največkrat globoko v dolgovih, svoje mleko in zdravo telo dajale tujemu otroku in ko so rodile drugič, tretjič, so prišle vsakič v Egipt, kajti dojlje so bile najbolj plačane in z vsakim otrokom je rastel grunt, raslo pa je tudi trpljenje teh žensk.“

Šolska sestra Franka Martelanc, Kairo 1974
Iz knjige Dorice Makuc, Aleksandrinke, Gorica 1993

Šolska sestra Franka Martelanc, rojena 24. junija 1894 v Bukovici na Goriškem je že kot šestnajstletno dekle prišla služiti v Kairo. Leta 1927 je vstopila v kongregacijo šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja v podružnici v Tomaju na Krasu. Leta 1929 je s pomočjo slovenskih šolskih sester iz Aleksandrije ustanovila zavetišče za dekleta v Kairu, kjer je službovala dolga leta in v njem leta 1981 tudi umrla. Pokopana je na tamkajšnjem pokopališču Svete dežele. Sestra Franka Martelanc je za svoje delo leta 1973 ob dnevu dobrodelnih skupnosti prejela Sadatovo priznanje, ki ji ga je podelilo egiptovsko ministrstvo za zdravstvo in socialno delo. Pripoved sestre Franke Martelanc o srečanjih s slovenskimi ženami na delu v Egiptu je objavljena v knjigi Dorice Makuc »Aleksandrinke« (Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1993, ponatis 2006). Dorica Makuc iz Gorice, časnikarka in publicistka, raziskovalka slovenske preteklosti, posebej Goriške in širše Primorske, je s televizijskim dokumentarnim filmom »Žerjavi letijo na jug« že leta 1975 seznanila slovensko javnost s fenomenom aleksandrink.

„Eno celo stoletje so Slovenke prihajale v Egipt kot dojlje, varuške, kuharice, guvernante, šivilje... in z zaslužkom reševale svoje družine in kmetije pred propadom. V letih 1860 do 1960 si je v Egiptu služilo kruh na tisoče žena in mater. Pri njihovem življenju in delu so jim ves čas nesebično pomagale šolske sestre sv. Frančiška v Aleksandriji in Kairu. Ta plošča je spomin na epopejo Slovenk, les Goriciennes, les Slaves, les Slovenes.“

Marjan Tomšič, pisatelj

Marjan Tomšič, pisatelj, rojen leta 1939 v Račah pri Mariboru se je po študiju slavistike v Ljubljani preselil v Istro, kjer je vrsto let služboval kot učitelj in novinar. Svoj literarni opus posveča istrskim in primorskim krajem in ljudem. Zgodbe aleksandrink je umetniško upodobil v romanu »Grenko morje« (Kmečki glas, Ljubljana 2002) in v zbirki novel »Južni veter« (Društvo 2000, Ljubljana 2006).

Zgodovino človeštva sestavlja mnogo herojskih dejanj – nekatera so velika, zabeležena kot prelomnice v teku časa, druga majhna, vsakdanja, pogosto samoumevna in velikokrat pozabljena. Zgodba o slovenskih aleksandrinkah, ženah in dekletih z Goriške, je ena takih malih herojskih zgodb, ki jih piše življenje, in prek te zgodbe je usoda povezala dve deželi – Slovenijo in Egipt. Sredi 19. stoletja, ko je bilo slovensko ozemlje še pod Avstro-Ogrsko in so francoski in britanski inženirji gradili Sueški prekop, so se goriške žene in dekleta začele zaposlovati pri evropskih družinah v Egiptu.

Sprva so v Egipt odhajale predvsem kot dojlje, saj je bilo to delo najbolje plačano. Brez goriških dojlj bi marsikateri otrok umrl, pa tudi marsikatero posestvo goriških in vipavskih vasi bi propadlo. Dojlje so s svojim denarjem reševale družino in kmetijo pred propadom. Vendar so zato morale svoje dojenčke za dolga leta prepustiti v varstvo starim staršem ali sorodnikom. Preživetje je zahtevalo veliko žrtvovanja, trpljenja in porušene družinske sreče ter je trajno zaznamovalo matere, otroke in očete mnogih goriških domov.

Za slovenske izseljenke in izseljence je v letih 1895 – 1898 skrbelo slovansko društvo »Sloga«, ki se je kasneje preoblikovalo v slovensko društvo »Slovenska palma ob Nilu«. V okviru društva je delovalo zavetišče za brezposelna dekleta, poimenovano po tedanjem avstro-ogrskem cesarju »Azil Franja Josipa«. Skrb za slovenska dekleta so nato prevzele šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja iz kongregacije v Mariboru, ki so svoje podružnice odpirale na slovenskem ozemlju in v tujini. Sestre iz njihove podružnice v Tomaju na Krasu pa so leta 1908 prevzele skupnosti v Aleksandriji in kasneje v Kairu. Šolske sestre so vodile vrtce in osnovne šole, pri njih so se srečevala društva, v cerkvi so se vsako nedeljo pri maši zbirale slovenske

žene in dekleta. Zanje in za ostale Slovence v Egiptu so duhovni blagor zagotavljali požrtvovalni slovenski frančiškani, ki so delovali v Sveti deželi in v Egiptu.

Zaposlovanje v Egiptu se je nadaljevalo in še povečalo po prvi svetovni vojni, ko je bilo potrebno obnavljati v vojni porušene domove. Mnoge dojlje so službo nadaljevale kot varuške, guvernante, kuharice, šivilje, sobarice, spremljevalke ... Za prvimi so prihajale druge generacije žena in deklet – izseljevanje v Egipt je v slovenskem okolju postalo znano kot *aleksandrinstvo*, žene pa so poimenovali *aleksandrinke*, po Aleksandriji. Tu se je oblikovala prava majhna slovenska skupnost, ki je v letih pred drugo svetovno vojno štela okrog 4500 slovenskih izseljenk in izseljencev, v vsem Egiptu pa naj bi jih bilo preko 7000, samih ali z družinami. Vasi Prvačina, Gradišče, Dornberk, Bilje, Renče in še mnoge v Vipavski dolini in na Goriškem so zaživele in se razvile tudi s pomočjo *aleksandrink*.

